

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
**COMUNICACIÓ I MEDICINA
COMUNITÀRIA**

Coordinació: FUENTES BOTARGUES, ARACELI

Any acadèmic 2022-23

Informació general de l'assignatura

Denominació	COMUNICACIÓ I MEDICINA COMUNITÀRIA			
Codi	100513			
Semestre d'impartició	2N SEMESTRE - GRAU- JUN/SET			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Medicina	2	TRONCAL/BÀSICA	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRALAB	PRAULA	TEORIA
	Nombre de crèdits	0.8	2.2	3
	Nombre de grups	6	5	1
Coordinació	FUENTES BOTARGUES, ARACELI			
Departament/s	MEDICINA			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	Hores dedicació alumne: 150			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català/Castellà			
Distribució de crèdits	40% magistral 60% en tallers i seminaris.			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
ESPINO GARCIA, ANTONIO	antonio.espino@udl.cat	,2	
FUENTES BOTARGUES, ARACELI	araceli.fuentes@udl.cat	3,34	
LAFARGA GIRIBETS, MARIA ANTONIA	antonia.lafarga@udl.cat	3,94	
ORTEGA BRAVO, MARTA	marta.ortega@udl.cat	1,74	
PAREDES COSTA, EUGENI	eugeni.paredes@udl.cat	2,66	
PEÑASCAL PUJOL, EDUARDO JOSE	eduardo.penascal@udl.cat	3,05	
PLANA BLANCO, ANTONIO VALENTI	antoni.plana@udl.cat	,2	
SANTAFE SOLER, PLACIDO	placido.santafe@udl.cat	3,2	
SERNA ARNAIZ, CATALINA	catalina.serna@udl.cat	,47	

Informació complementària de l'assignatura

Aquesta assignatura cal matricular-la a la vegada que Examen Clínic i Pràctiques Assistencials I doncs una part de l'avaluació és conjunta.

Objectius acadèmics de l'assignatura

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA :

1. Reconèixer els models de relació clínica, entrevista, comunicació verbal i no verbal i interferències en la pràctica del metge de família.
2. Conèixer aspectes rellevants per a la comunicació amb pacients i familiars en el seu entorn social..
3. Avaluar i comprendre els diferents nivells de comunicació del treball assistencial i científic amb la resta de professionals.
4. Entendre què és la medicina familiar i comunitària, l'entorn vital de la persona malalta i la promoció de la salut en l'àmbit familiar i comunitari. Estils de vida i prevenció clínica.
5. Conèixer les estratègies del metge de família davant els problemes de salut més freqüents en atenció primària, amb un enfocament orientat a la pràctica.

Competències

Competències definides per la ORDEN ECI/332/2008, de 13 de febrer,

- 1 Reconocer los elementos esenciales de la profesión médica, incluyendo los principios éticos, las responsabilidades legales y el ejercicio profesional centrado en el paciente
- 4 Desarrollar la práctica profesional con respeto a la autonomía del paciente, a sus creencias y cultura.
- 5 Reconocer las propias limitaciones y la necesidad de mantener y actualizar su competencia profesional, prestando especial importancia al aprendizaje de manera autónoma de nuevos conocimientos y técnicas y a la motivación por la calidad.
- 6 Desarrollar la práctica profesional con respeto a otros profesionales de la salud, adquiriendo habilidades de trabajo en equipo
- 9 Comprender y reconocer los efectos, mecanismos y manifestaciones de la enfermedad sobre la estructura y función del cuerpo humano.
- 10 Comprender y reconocer los agentes causantes y factores de riesgo que determinan los estados de salud y el desarrollo de la enfermedad.
- 13 Obtener y elaborar una historia clínica que contenga toda la información relevante.
- 14 Realizar un examen físico y una valoración mental.
- 15 Tener capacidad para elaborar un juicio diagnóstico inicial y establecer una estrategia diagnóstica razonada

D) Habilidades de comunicación:

21. Escuchar con atención, obtener y sintetizar información pertinente acerca de los problemas que aquejan al enfermo y comprender el contenido de esta información.
  22. Redactar historias clínicas y otros registros médicos de forma comprensible a terceros.
  23. Comunicarse de modo efectivo y claro, tanto de forma oral como escrita, con los pacientes, los familiares, los medios de comunicación y otros profesionales.
  24. Establecer una buena comunicación interpersonal que capacite para dirigirse con eficiencia y empatía a los pacientes, a los familiares, medios de comunicación y otros profesionales
- Competències específiques de la medicina de família i transversals del grau de Medicina
45. Reconèixer la necessitat de mantenir la competència professional.
  46. Saber abordar la pràctica professional respectant l'autonomia del pacient, les seues creences i cultura.
  51. Planificació, programació i avaluació de programes de salut.
  53. Avaluació de la qualitat assistencial i estratègies de seguretat del pacient.
  58. Conèixer les implicacions econòmiques i socials que comporta l'actuació mèdica, considerant criteris d'eficàcia i eficiència.
  75. Conèixer els aspectes de la comunicació amb pacients, familiars i el seu entorn social: models de relació clínica, entrevista, comunicació verbal, no verbal i interferències.
  76. Donar males notícies.
  113. Medicina familiar i comunitària: entorn vital de la persona malalta, promoció de la salut en l'àmbit familiar i comunitari.
  40. Ser capaç de redactar documents medicolegals.
  77. Redactar històries, informes, instruccions i altres registres, de manera comprensible a pacients, familiars i

altres professionals.

78. Realitzar una exposició en públic, oral i escrita, de treballs científics i/o informes professionals.

157. Redactar correctament receptes mèdiques, adaptades a la situació de cada pacient i als requeriments legals.

Continguts fonamentals de l'assignatura

Habilitats de comunicació en medicina de família.

Principis bàsics de la comunicació.

La comunicació en la pràctica mèdica.

La comunicació en el marc de la relació metge -pacient- família

Models de relació clínica, entrevista, comunicació verbal i no verbal, i interferències en la pràctica del metge de família.

Models de relació metge-pacient: del paternalisme a l'autonomia del pacient. Responsabilització del pacient en la seua pròpia salut i presa de decisions compartides.

Conèixer aspectes rellevants per a la comunicació amb pacients i familiars en el seu entorn social..

Habilitats de comunicació davant situacions complexes.

L'entrevista mèdica: semiestructurada i narrativa.

La comunicació social.

Relació metge-pacient

Comunicació verbal i no verbal.

L'entrevista clínica centrada en el pacient. L'entrevista clínica semiestructurada.

Informar i negociar amb els pacients i els seus familiars.

Donar consell mèdic i modificar hàbits i estils de vida: l'entrevista motivacional.

Entrevista en situacions especials o complicades: La gestió dels conflictes (El pacient difícil.) . Comunicar males notícies.

Entrevista clínica motivacional.

Les tecnologies i les metodologies docents en la comunicació :El món virtual.Els mitjans de comunicació.El videoenregistrament. Role-Playing.

Ètica en la comunicació mèdica: legislació i marc organitzatiu.

La comunicació del treball assistencial i científic amb la resta de professionals:Principis bàsics per parlar en públic.Construcció del contingut.Material i mètodes de la presentació.

Estructura i contingut de les presentacions orals. Desenvolupament de les parts de les presentacions: introducció, missatge principal i conclusions.

Lectura crítica de la literatura científica.

Medicina Familiar i Comunitària

La Medicina de Família i Comunitària i model assistencial en l'Atenció Primària i Comunitària. Desenvolupament històric i marc conceptual. El model bio-psico-social en l'abordatge dels problemes de salut. El metge de família

com a porta d'entrada i gestor de salut: gatekeeper vs quarterback. Medicina de Família i desenvolupament professional

Raonament clínic i presa de decisions. Bases teòriques i fonaments del raonament clínic. La Medicina basada en l'evidència (MBE) i medicina personalitzada. Sistema dual i dreceres diagnòstiques. Errors freqüents en diagnòstic clínic. Incorporació del pacient en la presa de decisions clíniques

Activitats Preventives. Estils de vida i la seva relació amb la salut. Prevenció i promoció de la Salut. El Programa d'Activitats Preventives i de Promoció de la Salut (PAPPS). Integració de les activitats preventives en el model assistencial. Risc Cardiovascular, concepte i prevenció.

Patologia prevalent a la Comunitat. Patologia aguda i patologia crònica. Registre i codificació diagnòstica. Abordatge diagnòstic en la patologia aguda; els sistemes de triatge. De la sospita clínica al diagnòstic en les malalties cròniques: Insuficiència Cardíaca i cardiopatia isquèmica, MPOC i asma, diabetis, demència i dèficit cognitiu.

Atenció a la cronicitat. Model assistencial a la cronicitat i complexitat clínica (PCC-MACA). Fragilitat: concepte i aplicabilitat. Atenció domiciliària

Problemes de Salut Mental a la Comunitat. Els problemes emocionals a la consulta. Abordatge de la Depressió i Ansietat.

Qualitat Assistencial. Sistemes de registre i indicadors de qualitat. Seguretat del pacient i la seva relació amb els estàndards de qualitat assistencial.

Recerca i Atenció Primària. Organització de les activitats de recerca en l'Atenció Primària i Comunitària. Recerca qualitativa i quantitativa: bases teòriques.

Eixos metodològics de l'assignatura

CLASES MAGISTRALS : Es realitzaran per a tots els alumnes . Tenen com a finalitat donar una visió general del contingut bàsic de la comunicació, l'atenció primària, la medicina comunitària i les habilitats i conceptes per al desenvolupament de l'entrevista clínica.

SEMINARIS : Es realitzen en grups d'estudiants i són obligatoris. Es realitzaran en forma de:

- Tallers d'habilitats: Amb la finalitat que l'alumne apliqui els conceptes teòrics que s'exposaran, amb una activitat pràctica i interactiva.
- Aprenentatge basat en resolució de casos i problemes: És una estratègia d'ensenyament i aprenentatge per a l'adquisició de coneixements i el desenvolupament d'habilitats i actituds. Un grup petit es reuneix amb un tutor per analitzar i resoldre un problema seleccionat o dissenyat especialment per a l'assoliment de certs objectius d'aprenentatge.
- Tècniques de role-playing i de videoenregistrament

Objectius Seminaris :

- Entrenament en les habilitats comunicacionals, treball en grup i afavorir la reflexió
- Tallers d'habilitats Aprenentatge basat en resolució de casos i problemes
- Role-playing
- Videoenregistrament
- Pràctica reflexiva

ACTIVITATS VIRTUALS : Seran realitzades a través del campus virtual Sakai i mitjançant la plataforma

d'autoavaluació InnovaCampus. Aprofitant aquest espai els alumnes realitzaran diferents activitats vinculades a la preparació de continguts temàtics, l'aplicació de conceptes, el treball en equip i la realització de treballs. Es facilitaran textos introductoris als diversos tallers. S'utilitzaran també casos clínics.

Tutories: Es realitzaran amb grups d'estudiants, tindran lloc dins de cada grup assignat. És una activitat que es farà com a finalització d'un grup temàtic. Té com a objectiu principal posar en comú els continguts temàtics, orientar els aprenentatges evitant la dispersió, aclarir dubtes i establir un diagrama conceptual.

PRACTIQUES ASSISTENCIALS : Es realitzaran individualment amb un tutor assignat dels metges acreditats en l'Atenció Primària.

Objectius Practiques Assistencials :

-La familiarització de l'estudiant amb la consulta del metge de família per a que conegui els motius de consulta i les tècniques assistencials i d'entrevista per a l'abordatge dels processos més freqüents.:

-L'adquisició d'habilitats clíniques i actituds en l'ambient sanitari

Necessari :

1. -Assistència a consultes i serveis sanitaris. Observació de la relació metge pacient.

2.-Observar i entrenar en exploració física i anamnesi

CANVIS EN LA METODOLOGIA SEGONS SITUACIONS ESPECIALS COM LA CAUSADA PEL CORONAVIRUS:

Si per qüestions sanitàries o d'altres tipus, no resulta possible realitzar les classes magistrals presencialment, es passarà automàticament a les sessions on line mitjançant la plataforma iamb el recurs de la videoconferència. Se crearien les sessions segons temes i amb el professor assignat.

En quant als seminaris, podria tenir una part de videoconferència i altra de treballs on line.

Pla de desenvolupament de l'assignatura

Curs 2022-2023

Es realitzaran les següents classes **MAGISTRALS** en grup gran i únic

BLOC I : COMUNICACIÓ EN MEDICINA

Tema 1: Presentació de l'assignatura (A. Fuentes)

Tema 2: Bases neurofisiològiques de la comunicació (A.Fuentes)

Tema 3: Perfil de l'entrevistador . Comunicació clínica (A. Fuentes)

Tema 4: La entrevista Clínica (C. Serna)

Tema 5: Medicina Narrativa (E. Peñascal)

Tema 6: Entrevista centrada en el pacient (A. Plana)

Tema 7: Comunicació no verbal. Programació neurolingüística (E. Peñascal)

Tema 8: Empatia en l'àmbit de la medicina (A. Fuentes)

Tema 9: Gestió eficaç de la comunicació : Assertivitat. (E.Peñascal)

Tema 10: Informar: Comunicar el diagnòstic i com donar males notícies (A. Fuentes)

Tema 11: Resolució de conflictes (C. Serna)

Tema 12: Estratègies per a la negociació amb els pacients i com millorar la motivació (P. Santafé)

Tema 13: Tecnologia de la informació i comunicació (E.Paredes)

Tema 14: Aplicació de les TIC en la consulta mèdica: consultes on line, visita telefònica i videoconsulta (E. Paredes)

Tema 15: Com aprendre a ser un bon comunicador (M. Ortega)

BLOC II : MEDICINA COMUNITÀRIA

Tema 16: L'Atenció Primària i Comunitària (E. Paredes)

Tema 17: Raonament clínic i presa de decisions (E. Paredes)

Tema 18: Activitats preventives (I) . Marc Comunitari (A. Plana)

Tema 19: Activitats preventives (II). RCV i maneig preventiu (A. Plana)

Tema 20: Patologies prevalents a la Comunitat (I) . (A. Espino)

Tema 21: Patologies prevalents a la Comunitat (II). (E. Paredes)

Tema 22: Els problemes de Salut Mental a la Comunitat. (E. Peñascal)

Tema 23: Atenció a la cronicitat. Malalt fràgil . (A. Espino)

Tema 24: Qualitat assistencial. Seguretat del pacient. Sistemes de Registre. (M. Ortega)

Tema 25: Introducció a la recerca en Atenció Primària. (M. Ortega)

En algunes de les magistrals, se realitzaran una serie d'exercicis interactius realitzats en petit grup, que se recolliran pel professor. La realització d'aquests exercicis es totalment voluntaria, així com la assistència a les magistrals, però si que afegiran nota positiva sobre la nota de l'examen test, sempre i quan l'examen reuneixi els requisits d'aprovat o alliberat (aquest ultim en el cas del parcial)

Respecte a tot l'apartat de contingut eminentment pràctic s'impartiran els següents **SEMINARIS**

1er : ROLE PLAYING (ENTREVISTA CLÍNICA i LLENGUATGE NO VERBAL). LA VIDEOGRAVACIÓ

2on: NEGOCIACIÓ I CONFLICTES (RELACIONS DIFÍCILS)

3er: INFORMAR I COM DONAR MALES NOTÍCIES

Cada seminari constarà de:

- una sessió introductoria (2h) al seminari : on es discutiran els conceptes i es donaran les indicacions dels treballs a realitzar
- Tres sessions amb grups reduïts : amb treball i contacte més interactiu on es treballaran els conceptes amb l'us de role-play i vídeos

4art: ORATORIA : Activitat de presentació per part de l'estudiant d'una presentació simulant una presentació en públic. Es donaran les instruccions i dates d'entrega . La correcció es farà amb un feed-back amb el grup d'estudiants.

Sistema d'avaluació

Avaluació d'aprenentatges:

A.- Avaluació Continuada: Fins un màxim de 2 punts que es sumarà amb la nota de l'examen sempre que s'hagi aconseguit la nota mínima exigida per aprovar.

Els treballs realitzats en les magistrals , que recollirà el professor i que son de caràcter voluntari i no recuperable, sumaran fins una màxim de 2 punts positius sobre la nota de l'examen, sempre que es superi la nota mínima per aprovar l'examen. En el parcial, la nota mínima per aprovar serà de 6 i en el final de juny o el de recuperació de setembre serà de 5. Superades aquestes notes, es sumaran els punts obtinguts de l'Avaluació Continuada, que ponderaran fins un màxim de 2 punts.

B.- Exàmen de coneixements : Poderació sobre la nota final 40%

Exàmen Parcial : Al finalitzar les Classes Magistrals amb el contingut teòric de l'assignatura . Es tracta de prova voluntària que permet alliberar matèria en cas de superar el 6 de nota. El format de l'exàmen serà tipus test amb 40 preguntes i punts negatius. Nota mínima per alliberar 6 . En cas d'alliberar matèria, aquesta pondera sobre la nota final un 40%. L'estudiant que hagi alliberat matèria , no precisa fer la prova del juny .

Examen al juny : Tipus test amb 40 preguntes i punts negatius. Nota mínima 5. Per davall de 5, no es farà la mitjana amb les altres avaluacions i caldrà recuperar-la amb un examen al setembre. L'estudiant que havent alliberat el parcial es presenti a la prova de juny, es considerarà que ha renunciat a la nota del parcial .

Examen Setembre: Tant es pot tractar d'un exàmen tipus test com d'un exàmen oral o escrit.

B,- Habilitats i actituds: Ponderació sobre la nota final (30%)

Cada seminari tindrà la seva puntuació i es tindrà en compte:

- Assistència
- Actitut i implicació en els seminaris
- Anàlisi del treball realitzat i habilitats adquirides

Si l'alumne obté una puntuació final total menor al 30% del total d'aquest apartat caldrà recuperar-ho (a determinar

el model d'avaluació)

C.- ACOE : Ponderació sobre la nota final 30% (en cas de no poder realitzar-se l'ACOE per situació pandèmia, aquest 30% es ponderarà en el punt B , que pasaria de ser un 30% a un 60%)

Nota final dels casos clínics (fonamentalment en Role-Playing) presentats en ACOE per CMC

Bibliografia i recursos d'informació

BIBLIOGRAFIA I RECURSOS D'INFORMACIÓ

LLIBRES DE MEDICINA DE FAMÍLIA

1. semFYC. Tratado de Medicina de Familia y Comunitaria. Barcelona: semFYC; 2007.
2. Martín Zurro A, Cano Pérez JF. Atención Primaria. Concepto, Organización y Práctica Clínica. 7ª ed. Madrid: Elsevier; 2014.

Per a consultar:

SemFYC. Guía de Actuación en Atención Primaria. 3ª ed. Barcelona: semFYC; 2006.

Borrell, F. *Entrevista Clínica: manual de estrategias prácticas*. Barcelona: semFYC, Sociedad Española de Medicina de Familia y Comunitaria, 2004.

Taylor R. Medicina de Familia. Principios y práctica. 6ª ed. Barcelona: Masson; 2006

Pritchard, P. Manual de Atención Primaria de Salud. Su naturaleza y organización. Madrid: Díaz de Santos, 1990.

Goroll, A. H. Primary Care Medicine. Philadelphia: Lippincott company, 2006.

Becoming a good doctor . James F. Drane. Sheed & Ward. Kansas. 1995

PÀGINES WEB D'INTERÈS

Associacions de Metges de Família

Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària

Sociedad Española de Medicina Familiar y Comunitaria

World Organisation of Family Doctors

Programa d'Activitats Comunitàries en Atenció Primària

Internacionals

World Health Organisation

Food and Drug Administration (EUA)

The International Network of Agencies for Health Technology Assessment

National Health Service (Regne Unit)

3clics: guies clíniques breus i revisió d'articles.

ClinicalEvidenceCentroCochraneIberoamericano.

Informació mèdica. Medicina Basada en l'Evidència. Guies de Pràctica Clínica.

REVISTES D'INTERÈS D'ATENCIÓ PRIMÀRIA

AMF(Actualización en Medicina de Familia)

Atención Primaria

FMC(Formación Médica Continuada)

AFP(American Family Physician)

British Journal of General Practice

European Journal of General Practice
Family Practice
Canadian Family Physician